

FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE U EUROPSKOJ UNIJI

Ana Klikovac

PREDGOVOR

Knjiga Financijsko izvještavanje u Europskoj uniji nastala je kao rezultat istraživanja o harmonizaciji financijskog izvještavanja u svijetu, a posebice u Europskoj uniji. Proces harmonizacije financijskog izvještavanja u Europskoj uniji posebno je značajan u odnosu na financijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj, obzirom da je Republika Hrvatska službeni kandidat za članstvo u Europskoj uniji. Obveza je Republike Hrvatske uskladiti svoje zakonodavstvo s propisima Europske unije, a to znači da treba uskladiti računovodstvenu i revizijsku regulativu s regulativom Europske unije. Prvenstveno se to odnosi na usklađivanje Zakona o računovodstvu s Četvrtom i Sedmom direktivom Europske unije, kao i na primjenu Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI).

Zbog potrebe usklađivanja računovodstvene regulative Republike Hrvatske s računovodstvenom regulativom Europske unije, donesen je novi Zakon o računovodstvu koji se primjenjuje od 1.1.2006. godine. Zakon o računovodstvu propisuje obveznu primjenu MSFI samo za velika poduzeća i poduzeća koja kotiraju na burzi, dok preostalim poduzećima u Hrvatskoj (koji čine veliku većinu svih računovodstvenih subjekata i sastoje se od malih i srednjih poduzeća) ostavlja na izbor da odluče žele li primjenjivati MSFI ili druge standarde koje donese Odbor za standarde financijskog izvještavanja. Stoga se u ovoj knjizi posebno razmatraju moguća rješenja za računovodstvenu regulativu malih i srednjih poduzeća. Pri tome su razmatrani modeli financijskog izvještavanja u svih 27 zemalja članica Europske unije te je dana usporedba s postojećim stanjem u Republici Hrvatskoj.

Posebno se u ovoj knjizi istražuje praksa financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća u zemljama članicama Europske unije, radi prijedloga modela financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Također su u ovoj knjizi prikazani rezultati istraživanja provedenog u Republici Hrvatskoj o tome treba li za mala i srednja poduzeća razviti posebne računovodstvene standarde te jesu li prikladni za primjenu Međunarodni standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća koji su trenutno u izradi ili je potrebno razviti hrvatske računovodstvene standarde za mala i srednja poduzeća.

Navedeno istraživanje provedeno je prilikom izrade magistarskog rada te je i sama ova knjiga nastala iz istog rada. Magistarski rad dopunjjen je i izmijenjen za potrebe objavljivanja u obliku knjige te je s datumom predaje u uredništvo uskladen sa svom važećom računovodstvenom regulativom u Republici Hrvatskoj.

Na ovako definiranim polaznim osnovama utemeljena je cijelokupna struktura ovog istraživanja. Knjiga je podijeljena u šest poglavlja, a sadržava i popis literature, popis pojmljova te popis slika i tablica. U nastavku se daje kratak pregled sadržaja po pojedinim poglavljima.

Prvo poglavlje ove knjige nosi naslov „Jedinstveno europsko tržište i harmonizacija financijskog izvještavanja“. Tu se definira jedinstveno europsko tržište te prikazuje povijesni pregled razvoja Europske unije i uvođenja eura kao jedinstvene valute europskog tržišta. U cilju sagledavanja harmonizacije financijskog izvještavanja u EU i u svijetu, prikazuju se ciljevi financijskog izvještavanja te se daje prikaz i klasifikacija korisnika financijskih izvještaja. U tom kontekstu sagledavaju se faze razvoja harmonizacije računovodstvene regulative kao i razlike koje se javljaju u financijskom izvještavanju zemalja članica Europske unije. Uvažavajući navedene razlike i utjecaje na financijsko izvještavanje u zemljama Europske unije navode se razlozi za harmonizaciju u Europskoj uniji, ali i opće, tehničke i institucionalne prepreke harmonizacije.

Drugo poglavlje nosi naslov „Računovodstvena regulativa u Europskoj uniji“, gdje se razmatraju dva osnovna instrumenta harmonizacije računovodstva u EU: Četvrta i Sedma direktiva EU te Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. Ovdje se uvodno definiraju zemlje članice Europske unije, zemlje kandidati za ulazak u Europsku uniju te regulatorna tijela koja uređuju računovodstvo i reviziju. U kontekstu utjecaja na financijsko izvještavanje u EU obrađeni su MSFI te ključne međunarodne institucije. U ovom je poglavlju prikazana i primjena MSFI za svaku pojedinu zemlju članicu Europske unije, a vezano za kotirajuće i nekotirajuće kompanije, odnosno individualne i konsolidirane financijske izvještaje.

Treće poglavlje nosi naslov „Harmonizacija financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća u Europskoj uniji“ te su u ovom poglavlju predstavljeni razlozi i prepreke harmonizacije financijskog izvještavanja te uloga MSFI i direktiva EU u financijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća. Posebna je pažnja posvećena IASB-ovom projektu stvaranja računovodstvenih standarda za mala i srednja poduzeća, pri čemu je predstavljena kronologija projekta kao i načrt tih standarda.

Četvrto poglavlje nosi naslov „Financijsko izvještavanje u Europskoj uniji - pregled po zemljama“, gdje su sve zemlje članice EU podijeljene u tri skupine: zemlje koje pored nacionalnih računovodstvenih standarda koriste MSFI, zemlje koje primjenjuju MSFI za sve računovodstvene subjekte te zemlje koje su razvile nacionalne standarde za mala i srednja poduzeća. Za svaku je zemlju definiran kriteriji primjene MSFI-a te je ukratko predstavljen nacionalni okvir financijskog izvještavanja.

Peto poglavlje nosi naslov „Regulativa financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj“. U ovom je poglavlju predstavljen razvoj računovodstvene regulative u Republici Hrvatskoj te je predstavljen važeći Zakon o računovodstvu (NN 146/05).

Šesto poglavlje nosi naslov „Model financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj s osvrtom na mala i srednja poduzeća“, gdje se predstavljaju rezultati istraživanja financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj provedenog u 2006. godini na uzorku od 512 subjekata. Temeljeno na rezultatima istraživanja, u poglavlju 6.4. prikazan je prijedlog modela financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj za mikro, mala i srednja poduzeća.

Ova knjiga prvenstveno je namijenjena studentima Zagrebačke škole ekonomije i menadžmenta na kolegiju Komparativno računovodstvo, kao i za djelomično izučavanje na kolegijima Financijsko računovodstvo te Računovodstvo malih i srednjih poduzeća. Ova knjiga podobna je za izučavanje na svim ekonomskim fakultetima i srodnim visokoškolskim institucijama u Hrvat-

skoj, na prethodno navedenim kolegijima. Isto tako, knjiga je namijenjena i onima koji se bave teorijskim i praktičnim problemima finansijskog izvještavanja i računovodstva - računovodama, finansijskim djelatnicima te drugim korisnicima koje zanima problematika harmonizacije finansijskog izvještavanja, posebice malih i srednjih poduzeća.

Odgovornost za sve napisano u knjizi snosi autor. Sve primjedbe, prigovori i savjeti za poboljšanja prihvatić će se s uvažavanjem.

I na kraju, nekoliko zahvala svima onima koji su mi bili podrška tijekom pisanja ove knjige i magistarskog rada.

Magistarski rad pod naslovom „Utjecaj harmonizacije finansijskog izvještavanja u Europskoj uniji na finansijsko izvještavanje u Republici Hrvatskoj“ obranila sam dana 17. listopada 2006. na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, pred povjerenstvom u sastavu: prof. dr. sc. Katarina Žager, prof. dr. sc. Danimir Gulin i prof. dr. sc. Boris Tušek. Za taj sam rad primila nagradu Hrvatske zajednice računovođa i finansijskih djelatnika za najbolji magistarski rad iz područja računovodstva za 2006. godinu. Stoga želim izraziti svoju zahvalnost članovima povjerenstva za ocjenu rada i HZRF, koji su na taj način potvrdili značaj ovoga rada te su time stvorili preduvjete za rađanje ideje o objavljivanju ove knjige.

Posebno se u tom kontekstu zahvaljujem dekanu Zagrebačke škole ekonomije i managementa, dr. sc. Đuri Njavri, na poticaju i realizaciji da se ova knjiga objavi, kao i na bezgraničnom povjerenju i podršci koje mi je ukazao.

Zahvaljujem se i uvaženim recenzentima ove knjige: prof. dr. sc. Danimiru Gulinu, prof. dr. sc. Sandri Janković i prof. dr. Mileni Peršić, na njihovom predanom radu na recenzijama, danim savjetima te podršci.

I na kraju, ali ne najmanje važno - hvala cijeloj mojoj obitelji.

Zagreb, listopad 2007.

Ana Klikovac

SADRŽAJ

1. JEDINSTVENO EUROPSKO TRŽIŠTE I HARMONIZACIJA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA.....	17
1.1. Jedinstveno europsko tržište.....	17
1.2. Ciljevi financijskog izvještavanja.....	23
1.2.1. Korisnici financijskih izvještaja.....	24
1.2.1.1. Podjela korisnika na unutarnje i vanjske korisnike.....	24
1.2.1.2. Podjela korisnika prema financijskom interesu.....	26
1.3. Značaj harmonizacije financijskog izvještavanja.....	28
1.3.1. Faze razvoja harmonizacije računovodstvene regulative.....	30
1.3.2. Ciljevi harmonizacije računovodstvene regulative.....	32
1.4. Razlike u financijskom izvještavanju zemalja članica Europske unije.....	33
1.4.1. Razlike u pravnim sustavima.....	34
1.4.2. Razlike u izvorima financiranja.....	36
1.4.3. Razlike u poreznim sustavima.....	38
1.4.4. Razlike u računovodstvenoj profesiji.....	40
1.4.5. Razlike u odnosu prema inflaciji.....	41
1.4.6. Ostali utjecaji na financijsko izvještavanje u Europskoj uniji.....	42
1.5. Razlozi za harmonizaciju financijskog izvještavanja u Europskoj uniji.....	43
1.5.1. Mrežne eksternalije.....	44
1.5.2. Usporedivost financijskih izvještaja.....	45
1.6. Prepreke harmonizaciji financijskog izvještavanja u Europskoj uniji.....	46
1.6.1. Opće prepreke harmonizaciji financijskog izvještavanja u Europskoj uniji ...	46
1.6.2. Tehničke prepreke harmonizaciji financijskog izvještavanja u Europskoj uniji.....	48
1.6.3. Troškovi procesa usklađivanja računovodstvenih standarda.....	51
1.6.4. Institucionalne prepreke usklađivanju računovodstvenih standarda.....	52
1.7. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI).....	53
1.7.1. Cilj, djelokrug i ovlasti MSFI.....	53
1.7.2. Međunarodni računovodstveni standardi (MRS).....	54
1.8. Načela priznavanja, mjerena i objavljivanja elemenata financijskih izvještaja.....	55
1.8.1. Elementi financijskih izvještaja.....	55

1.8.2.	Priznavanje elemenata finansijskih izvještaja.....	55
1.8.3.	Mjerenje elemenata finansijskih izvještaja.....	56
1.9.	Klasifikacija računovodstvenih subjekata.....	57
1.9.1.	Klasifikacija poslovnih subjekata prema Četvrtoj direktivi Europske unije ...	58
1.9.2.	Klasifikacija poslovnih subjekata prema definiciji Europske komisije.....	58
1.9.3.	Klasifikacija poslovnih subjekata prema IASB-u.....	59
1.9.4.	Klasifikacija poslovnih subjekata prema UNCTAD-u.....	60
1.9.5.	Klasifikacija poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o računovodstvu.....	61
1.9.6.	Struktura trgovačkih društava prema veličini poduzetnika i broju zaposlenih u Republici Hrvatskoj.....	62
2.	RAČUNOVODSTVENA REGULATIVA U EUROPSKOJ UNIJI.....	65
2.1.	Finansijsko izvještavanje u Europskoj uniji.....	65
2.1.1.	Zemlje članice Europske unije.....	65
2.1.2.	Regulatorna tijela Europske unije koja uredaju računovodstvo i reviziju.....	67
2.1.3.	Računovodstvena i revizijska regulativa Europske unije.....	68
2.2.	Direktive kao podloga finansijskog izvještavanja.....	70
2.2.1.	Četvrta direktiva EU.....	74
2.2.2.	Sedma direktiva EU.....	75
2.3.	MSFI kao okvir finansijskog izvještavanja.....	77
2.3.1.	Razvoj MSFI.....	81
2.3.2.	Sadašnje stanje primjene MSFI.....	83
2.4.	Utjecaj međunarodnih institucija na računovodstvo EU.....	89
2.4.1.	Utjecaj IASB-a na računovodstvo EU.....	90
2.4.2.	Utjecaj Europske komisije na računovodstvo EU.....	92
2.4.3.	Utjecaj IOSČO-a na računovodstvo EU.....	93
2.4.4.	Utjecaj IFAC-a na računovodstvo EU.....	93
2.4.5.	Utjecaj UNCTAD-a i ISAR-a na računovodstvo EU.....	94
2.4.6.	Utjecaj OECD-a na računovodstvo EU.....	95
2.4.7.	Utjecaj SEC-a na računovodstvo EU.....	96
2.4.8.	Utjecaj US FASB-a na računovodstvo EU.....	98
2.4.9.	Utjecaj FEE na računovodstvo EU.....	99
2.4.10.	Klasifikacija institucija povezanih s harmonizacijom računovodstva.....	100

3. HARMONIZACIJA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA U EUROPSKOJ UNIJI.....	101
3.1. Razlozi za harmonizaciju finansijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.....	101
3.2. Prepreke harmonizaciji finansijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.....	102
3.3. Uloga MSFI i direktiva EU u finansijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća.....	104
3.4. Uloga IASB-a u finansijskom izvještavanju malih i srednjih poduzeća.....	105
3.4.1. Kronologija IASB-ovog projekta za izradu računovodstvenih standarda za mala i srednja poduzeća.....	105
3.4.2. IASB-ov Nacrt za javno objavljivanje za standarde za mala i srednja poduzeća (SMEs standardi).....	111
3.4.3. Sadržaj SMEs standarda.....	114
3.4.4. Izmjene u odnosu na MSFI.....	119
3.5. Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća prema ISAR-u.....	121
3.5.1. SMEGA Level 2 - smjernice za računovodstvo malih i srednjih poduzeća (razina 2).....	122
3.5.2. SMEGA Level 3 - smjernice za računovodstvo malih i srednjih poduzeća (razina 3).....	122
3.5.3. Buduće aktivnosti i suradnja UNCTAD-a i ISAR-a s drugim tijelima.....	122
3.6. Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća prema IFAC-u.....	123
3.6.1. IFAC-ov SMP Odbor.....	123
3.6.2. IFAC-ovo istraživanje o primjeni MSFI.....	124
3.6.3. IFAC-ova konzultativna konferencija o SMP/SME poduzećima.....	125
3.6.4. Suradnja IFAC-a i IASB-a u procesu kreiranja SMEs standarda.....	125
3.7. Modeli finansijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća u Europskoj uniji.....	128
3.7.1. Model finansijskog izvještavanja Velike Britanije.....	128
3.7.2. Švedski model finansijskog izvještavanja.....	131
4. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE U EUROPSKOJ UNIJI - PREGLED PO ZEMALJAMA	133
4.1. Pregled zemalja EU koje koriste nacionalne računovodstvene standarde i MSFI.....	133
4.1.1. Austrija.....	133
4.1.2. Belgija.....	135
4.1.3. Bugarska.....	137

4.1.4.	Češka	138
4.1.5.	Danska	139
4.1.6.	Estonija	142
4.1.7.	Finska	144
4.1.8.	Francuska	145
4.1.9.	Grčka	146
4.1.10.	Irska	147
4.1.11.	Italija	149
4.1.12.	Latvija	151
4.1.13.	Litva	153
4.1.14.	Luksemburg	154
4.1.15.	Mađarska	156
4.1.16.	Nizozemska	158
4.1.17.	Njemačka	160
4.1.18.	Poljska	162
4.1.19.	Portugal	164
4.1.20.	Rumunjska	165
4.1.21.	Slovačka	167
4.1.22.	Slovenija	168
4.1.23.	Španjolska	170
4.1.24.	Švedska	172
4.2.	Pregled zemalja EU koje primjenjuju MSFI za sve računovodstvene subjekte	173
4.2.1.	Cipar	173
4.2.2.	Malta	174
4.3.	Pregled zemalja EU koje su razvile posebne nacionalne standarde za mala i srednja poduzeća	175
4.3.1.	Velika Britanija	175

5.	REGULATIVA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	179
5.1.	Razvoj računovodstvene regulative u Republici Hrvatskoj	179
5.2.	Zakon o računovodstvu	180
5.2.1.	Obilježja i struktura Zakona o računovodstvu	180
5.2.2.	Obveznici sastavljanja finansijskih izvještaja	181
5.3.	Odnos hrvatske računovodstvene regulative s regulativom Europske unije	183
5.3.1.	Održ regulative Europske unije u hrvatskoj računovodstvenoj regulativi	183
5.3.2.	Uloga Odbora za standarde finansijskog izvještavanja	184

6. MODEL FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ S OSVRTOM NA MALA I SREDNJA PODUZEĆA.....	187
6.1. Pregled dosadašnjeg finansijskog izvještavanja u RH.....	187
6.1.1. Primjena regulative finansijskog izvještavanja.....	187
6.1.2. Neki najvažniji problemi primjene regulative finansijskog izvještavanja	188
6.2. Utjecaj direktiva EU i IASB-a na razvijanje modela finansijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća u RH.....	189
6.2.1. Modeli finansijskog izvještavanja zemalja članica EU u usporedbi s Republikom Hrvatskom.....	191
6.3. Rezultati istraživanja finansijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća u RH.....	192
6.3.1. Osnovni podaci o istraživanju.....	192
6.3.2. Rezultati ankete: pitanja vezana uz poduzeće.....	193
6.3.3. Rezultati ankete: potrebe za MSFI i SMEs standardima.....	196
6.3.4. Rezultati ankete: pregled prema veličini poduzeća.....	203
6.3.5. Rezultati ankete: pregled prema broju zaposlenih radnika	211
6.3.6. Zaključak provedenog istraživanja.....	214
6.4. Prijedlog modela finansijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj.....	214
6.4.1. Prijedlog modela finansijskog izvještavanja za velika i kotirajuća poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	215
6.4.2. Potreba izrade prijedloga modela finansijskog izvještavanja za nekotirajuća mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	216
6.4.3. Polazne pretpostavke modela finansijskog izvještavanja za nekotirajuća mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	218
6.4.4. Razmatrani modeli finansijskog izvještavanja za nekotirajuća mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	220
6.4.5. Prijedlog modela finansijskog izvještavanja za nekotirajuća mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	223
7. SAŽETAK.....	225
LITERATURA.....	227
POPIS KORIŠTENIH INTERNETSKIH IZVORA.....	230
POPIS OZNAKA I KRATICA.....	232
POPIS TABLICA.....	233
POPIS SLIKA.....	234
KLJUČNE RIJEČI.....	236
KAZALO POJMova.....	237
BILJEŠKA O AUTORU.....	241